

Motion till riksdagen

1989/90:N76

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1989/90:116 Ägande i
banker och andra kreditinstitut m.m.

1. Sammanfattning

Regeringens proposition är ytterligare ett steg i riktning mot liberalisering och internationalisering av vårt näringsliv. Regeringens avsikt är att det skall vara tillåtet – lika för svenskar och utlänningar – att förvärva företag och egendom och bedriva näringsverksamhet i Sverige. Visserligen finns det förbehåll när det gäller fast egendom, men regeringen skall normalt bevilja tillstånd. Aktiebolagslagens regler härvidlag skall gälla både banker och andra företag. Nuvarande princip att banker inte skall äga aktier i industriföretag skall bestå.

Bakgrunden är, även om det inte sägs ut klart, i allt väsentligt en önskan att harmonisera vår lagstiftning med EG. Lagstiftningen är generell, vilket betyder att amerikanska och japanska företag skulle få samma förutsättningar att bedriva bankrörelse i Sverige och köpa upp svenska banker som EG-företag.

Samtidigt införs enligt förslaget en möjlighet för svenska bankbolag att liksom andra företag skydda sig mot utländskt ägande genom utlänningsförbehåll i bolagsordningen (bundna aktier).

Miljöpartiet har med stor skepsis iakttagit den internationalisering av svenskt näringsliv som regeringen systematiskt främjar. Partiet är positivt till internationalisering när det gäller mänskliga kontakter men negativt när det gäller ökat svängrum för internationellt storkapital, maktkoncentration och spekulation. Det betyder att vi avvisar huvuddelen av förslagen i propositionen och i stället kräver att svenska staten återtar kontrollen av de stora internationella kapitalrörelserna.

2. Principiella synpunkter

Propositionen om banklagstiftningen måste ses i sammanhang med regeringens övriga förslag som avser att underlätta det internationella företagandet och minska statens inflytande över det internationella och nationella storkapitalet. På köpet kommer även de mindre kapitalägarnas möjligheter att föra ut kapital ur landet att öka liksom utlänningars möjligheter att köpa exempelvis fritidshus i Sverige med de följder det kan få i redan överhettade turistområden. (Nästa förslag i samma riktning har redan framlagts: prop. 1989/90 om betalningar till och från utlandet.)

Miljöpartiets grundinställning är att ökad internationalisering är önskvärd när det gäller personkontakter, studier, kulturutbyte etc. Allt sådant bör underlättas av staten.

Att däremot systematiskt underlätta för storkapitalet att fritt röra sig över gränserna och skapa internationella kapitalkoncentrationer av en storlek som de enskilda staterna inte kan kontrollera och som den enda existerande globala samarbetsorganisationen – Förenta Nationerna – är alldeles för svag för att kunna behärska är inte förenligt vare sig med mänsklighetens eller Sveriges intressen.

Det är värt att notera att de liberaliseringar som införs ingalunda enbart gäller EG, de måste tillämpas i våra förbindelser med alla länder. Särskilt USA och Japan är värda att nämna.

Skapandet av nya internationella storbanker och storföretag leder till maktkoncentration, tendenser till oligopol och monopol, storskalighet och ökad distans mellan beslutsfattare och dem som berörs av beslutet. Beslutsfattarna kommer att veta allt mindre om de "marknära" följderna av sina beslut. Allt detta sker officiellt i den heliga arbetsdelningens namn, som man föreställer sig skall göra det mänskliga arbetet effektivare. Sverige har hittills tjänat på frihandeln, därför omhuldas den oreflekterat och reflexmässigt utan att någon diskuterar de negativa effekterna.

När det gäller bankväsendet är det uppenbart att man är sin egen utvecklings fånge. Genom en tilltagande internationalisering exempelvis av svenska storföretag krävs allt större kapital för att öka tillväxten och kapitalkoncentrationen. Då blir det nödvändigt att bankerna växer i motsvarande mån så att jättesprojekten kan finansieras. Det må vara Öresundsbron, Arlandabanan, nya flygplansprojekt, nya bilmodeller eller uppbyggnad av storindustrier.

Om man syftar till en måttlig skala i byggande och företagande och ifrågasätter rationaliteten (förnuftigheten) i den sortens rationaliseringar som bara betyder stor skala och "mer av samma sort" bortfaller behovet av bankväsendets internationalisering. I de fåtal fall då en stor finansiering krävs kan den lösas genom konsortier av flera banker.

Miljöpartiet anser att den internationella utvecklingen mot alltmer framträdande storskalighet både när det gäller fysiska investeringar och finansiella koncentrationer inger stora betänkligheter, och att de rationaliseringsvinster som man tror uppstår genom denna storskalighet ingalunda är säkra, särskilt om man anlägger ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det finns skäl att förmoda att de privatekonomiska vinsterna av storskaligheten motverkas av minst lika stora samhällsekonomiska förluster. Men på den så kallade marknaden finns de samhällsekonomiska förlusterna inte med i konkurrensen.

En aspekt som sällan beaktas är konsekvensen av när mäktiga beslutsfattare inom näringslivet "byter identitet", dvs när man exempelvis i första hand känner sig som ABB-medarbetare, eller IBM-medarbetare och i andra hand som svensk.

Eftersom miljöpartiet de gröna är övertygat om att den storskalighet, maktkoncentration och internationalisering av kapital och företagande som regeringen systematiskt främjar leder till kortsiktighet, miljöförstöring, re-

surslöseri och försummande av naturens och kommande generationers intressen tvingas vi att gång efter annan säga nej till regeringens förslag. Vi hoppas att detta på sikt skulle kunna åtminstone leda till en seriös diskussion om vart den utveckling leder som regeringen systematiskt främjar, samt en diskussion om hur alternativen ser ut.

Miljöpartiet har i andra motioner krävt att en övergripande utredning borde komma till stånd om resultatet av den förda politiken (1989/90:N324 Näringslivets strukturförändringar). Så länge en sådan utredning inte föreligger avstår vi från att lägga egna förslag till bankväsendets förändring.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1989/90:116.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riskerna med näringslivets och bankväsendets internationalisering.

Stockholm den 17 april 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Carl Frick (mp)

